Ч. 60 (13.299). Львів, субота 11. березня 1933. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перемога Гітлера -- програною комунізму.

Рапальо і розмах комуністичної пропаґанди. — Пожежа й протикомуністична реакція. — „Ляйпціґер Мессе". — Баварські настрої.

Берлін-Ляйпціґ-Мінхен, 3—5. березня 1933.

Чотирнацять років німецької республики — часами під проводом лівих, а часами правих — не заповнять світлих сторінок історії. Безумовно Німеччина тої доби спромоглася чимало осягнути в ділянці міжнародньої політики. Одначе не можна затаїти тих моральних і політично-господарських втрат, яких зазнала німецька нація під проводом дотеперішніх правителів*).

Полишім самим німцям розгляд і осуд, хто та в чому завинив. Нас цікавить тільки та сторінка німецької політики, яка **безпосередньо** торкається положення українського народу після 1919-20 рр. Пильно слідкували ми і слідкуємо за всіми проявами німецької східньої політики, — політики супроти держави московського Інтернаціоналу, що побила світовий історичний рекорд у гнобленні підбитих народів.

Вістка про те, що весною 1922 р. у передмісті Генуї німецькі дипльомати заключили з червоно-російськими висланцями союзну умову, пригнобила нас. Вона не заповідала нам нічого потішаючого на довгі роки. Щезла теж швидко ілюзія, немов рапальський договір не буде простягатись на Україну, яка тоді була ще юридично самостійною з власними представництвами у Берліні, де було ще тоді посольство У. Н. Р. і представництво У. С. Р. Р.

Читали ми тодішні німецькі арґументи, що рапальський союз є логічним і конечним вислідом версайського диктату. І хоч була в цьому дрібка правди, всеж — після жахливих досвідів нашого народу з більшовиками — ми не мали ніяких сумнівів, що Німеччина дорого заплатить за Рапальо...

Заплатить не тільки грішми, не тільки моральним престижем в очах поневолених народів европейського Сходу, але також ослабленням **свого власного** національного орґанізму і державної могучости. Нас не стільки цікавило, яку скількість німецьких міліярдів поглотить Москва, скільки застрашувала можливість зміцнення — завдяки тим самим міліярдам — московських впливів у самому серці Европи та поширення їх на цілий світ.

Воно не казало на себе довго чекати. Комуністична зараза семимилевими кроками поширювалася по цілій Німеччині. З фанатично-короткозорих гуртків пішла вона здобувати широкі маси суспільности. З пролетарських німецьких верств перенеслася вона на середній стан дрібної буржуазії, а звідтам — правда, під покришкою „радянофільства" — на кола провідників інтелектуальної Німеччини... Чи варто наводити всі ті німецькі імена з високими титулами і великими впливами, які попали в сіти московсько-совітської пропаґанди?

Не піддалися духово-розкладовій повені лише однодумці і прихильники провідника сучасної Німеччини. Від першого дня своєї політичної діяльности він відчув ту загибіль, яку несе німецькому народові більшовизм. І від першого до останнього дня голосив він безпощадну боротьбу проти тії лиховісної небезпеки.

А коли Адольф Гітлер своєю невтомною працею і захопленням міліонів своїх земляків з незнаної нікому одиниці виріс на канцлера Німеччини, ніхто так добре не оцінив його незломности і прямолінійности, як Інтернаціонал з Москви. Там знають, що брунатний канцлер витримав усі іспити комуністичних спокус, спромігшись серед найприкріших переслідувань протиставити кволим ваймарцям свої брунатні леґіони. І пригадали собі там колишній оклик Троцького: „гримнути дверима"...

Аґенти Москви ретельно взялися виконати це завдання. Але забули, що замісць соціял-демократа Зеверінґа урядує відважний летун світової війни Герінґ. Стріли зза темного кута, отрута і заграва пожеж — це засоби вже давно випробовані! Ними думали німецькі комуністи ослабити націонал-соціялістів. Вони перерахувалися. Вийшла для них несподіванка. Полумя німецького парляменту збудило найбільш інертних і підбадьорило всіх активних. Замісць урядувати в комісаріятах, трибуналах і чрезвичайках „Совітської Німеччини" — протягом двох-трьох днів усі червоні лідери опинилися в арештах.

Зникли всі друковані вироби Третього Інтернаціоналу, щезли плякати „комуністіше Партай Дойтшляндс", замовкли хори, що славили півтора десятиліття „московський рай"... Зате скрізь залунав поклик знищити більшовизм у Німеччині та відродити німецьку націю.

*

Дивовижним є для чужинців німецький федеральний устрій. Він кидається у вічі вже дві години від Берліна. Жовто-блакитний Ляйпціґ (прапор міста такий самий, як і наш національний) — друга столиця біло-зеленої Саксонії — немов нічого не знає про політичне напруження в Прусії. Тут ще вільно звертається до виборців „ес-пе-де" („соціялістична партія Німеччини") своїми плякатами і червоними прапорами з трьома стрілами. Сюди не простягається влада Герінґа.

Під гомін виборчої агітації вперто і тихо готується відкриття славнозвісного ярмарку. Урядово це вже 1969-ий з черги. Німецька витревалість не капітулює. Хай собі там вибирають, полемізують і вбивають: господарське життя Німеччини не знає зупину. Наперекір економічній скруті весняний ярмарок пічнеться в приписаний традиційний день.

Минулого року тяжила над „Ляйпціґер Мессе" світова і національна криза. Скількість учасників-виставовців і відвідувачів дійшла була до найнижчого рівня. „Чорні круки" заповідали мало не повний занепад ляйпціґського ярмарку в цьому році. Особливо після перевороту 30. січня. Вони помилилися у своїх віщуваннях. І всенімецький і саксонський уряд, і місто Ляйпціґ, і „месамт" перебороли всі труднощі, щоби народові та цілому світові продемонструвати невмирущість німецького духа підприємчивости і працьовитости.

Може зменшилася скількість фірм, може звузилися їхні відділи, може не зголосилися деякі закордонні підприємства (зокрема валютово ослаблені данці), зате з ще більше імпонуючою повнотою зосередилися нові для ярмарку галузі німецької промисловости. Вперше виступають усі текстильні підприємства своєю виставою, а поруч з ними виробники меблів і спортових приладів.

Вже в суботу — напередодні офіціяльного відкриття „меси" — місто зодяглось у тисячі прапорів. Не з приводу завтрішніх виборів, а з нагоди традиційної паради німецького національного господарства. „Місто футер і книжок" наповнилося тисячами гостей з усіх частин Німеччини і всіх країн світу. Справжній Вавилон мов і рас. А радянські висланці і собі заходилися „догнать і перегнать": хоч і мало вони сподіються від Німеччини Гітлера, всеж і на цей раз розпаковують скрині з такими товарами, яких на Радянщині ніхто навіть і не бачив...

*

З кожним кільометром у напрямі „сепаратистичної" Баварії наближаємось до близького рішення німецького народу: кому він завірить і кому передасть свій провід на довгі-довгі роки. Ніхто не може вгадати того, що принесе Німеччині, а можливо і цілому світові (у всякому разі Сходові Европи!) недільний вечір. Прогнози обертаються коло тих міліонів, що їх здобули брунатні літом минулого року.

Мінхен — колиска всенароднього німецького руху під проводом Гітлера — спокійно переживає цей чудовий соняшний день. Баварці не так легко піддаються настроям. Їхня зовнішня масивність є наче втіленням внутрішньої рівноваги. Питання боротьби проти більшовизму для баварців вже давно розвязане. Тому чотирнацять років зазнали вони впродовж тижнів, що несе народові та країні комуністичне „спасення". Мабуть тому не спішаться тут демонструвати проти червоних назовні так, як у Берліні. Значно менше прапорів, плякатів, летючок і запальних дискусій. Зате далеко більше моральної непохитности і рішучости.

Українські „автохтони" в Мінхені переконані, що Гітлер переможе. Вони будуть свідками зросту націонал-соціялістичного руху і вірять у його силу. Розмови з ними допомагають „берлінцеві" зорієнтуватись у подробицях, затертих із пруської перспективи. Цікаво слухати наочних свідків — не тільки українців, але також грузинів, туркестанців і т. д. Вони вірять у те, що психольогічно-політичний зворот у Німеччині потягне за собою далекойдучі зміни в цілій Европі...

А коли голосники почали приносити перші вислідн, навіть самі націонал-соціялісти не хотіли вірити в **таку** перемогу.

Здається, що доба морально-політичного розгардіяшу Німеччини переходить до історії. Кільканацять виборчих округ — **у першу чергу Східна Німеччина!** — принесли Адольфові Гітлерові **абсолютну більшість**. В усіх найбільших містах і найменших оселях брунатні здобули провід. У тій Баварії, на „сепаратизм" якої покладали політичні противники Гітлера свої останні надії, баварські католики залишилися далеко позаду націонал-соціялістів.

Адольф Гітлер отримав вільну руку виконувати програму боротьби проти комунізму, проти червоної Москви. За ходом тієї боротьби будемо слідкувати з найбільшим напруженням.

П. Кален.

*) Автор цієї статті-допису є беззастережним прихильником німецького націонал-соціялістичного руху та поклонником його творця і вожда. Таке його становище кaже йому дещо односторонньо оцінювати німецьку історію та її звязок з історією України й українською проблемою. Обективно треба ствердити, що поруч немаловажними заслугами німецької демократії для німецького народу й держави було здавлення комуністичного пучу в 1918 р., привернення Німеччині її міжнароднього великодержавницького престіжу, добуття великанських закордонних кредитів, стабілізація нім. валюти, передтермінова евакуація Надренії, остаточне закреслення репарацій, заініціювання справи військової рівноправности і т. д. Фактом теж є, що републиканська Німеччина висунула цілий ряд індивідуальностей і справжніх державних діячів, як Ратенав, Штреземан, Брінінг і перший републиканський президент Еберт та й сам сиґнатар упокорюючого версайського договору Міллер — були діячами, яких шанували німці з усіх політичних таборів... З другого боку правдою є теж, що німецько-совітські приязні взаємини повстали не тільки з вини демократів: фактичним творцем Рапалля, в розумінні німецько-совітського **військового** порозуміння був ген. Сект, один із найчільніших генералів цісарської Німеччини, який по нинішній день пропаґує завзято нім.-рос. союз і який і своїми впливами і доконаними фактами параліжує заходи противників того союзу. А нім.-сов. торговельні звязки підтримує реакційний великий промисл...

Зазначуємо це тому, що українське громадянство, яке живо цікавиться останніми німецькими подіями, повинно добре орієнтуватися в усіх фактах. З другогож боку радо друкуємо статтю п. Калена без змін, бо погоджуємося з ним у найбільш суттєвому пункті: що націонал-соціялісти перші виступили явно і рішуче проти комуністичної зарази і що вони єдині можуть довести до зірвання союзу з СРСР. та радикальної переоцінки цілої офіціяльної дотеперішньої східньо-европейської концепції. — **Редакція.**

Як ми помагаємо і як рятуємо.

Дещо про внутрішню позичку „Просвіти".

II.

Коли мова про спопуляризування внутрішньої позички між населенням, то зараз після Львова на першім місці треба поставити Чортків, де в позичці взяло участь 146 осіб і установ. Друге місце займає Ходорів зі 144 учасниками, а далі йдуть Тернопіль і Калуш по 118, Золочів 114, Перемишль і Угнів по 100 учасників.

У інших 60 філіях число учасників вагається між 10—100 деклярантів і вкінці у 19 філіях, у яких ще внутрішньої позички не спопуляризовано, число учасників виносить від 1—10 (Богородчани, Залізці, Печеніжин, Старий Самбір і Тлусте, по 1, Кути, Динів по 2, Олесько 3, Скалат, Товмач по 4, Заболотів, Зборів, Рудки, Япів по 5, Мости Вел. 6, Галич, Монастириська по 7, Судова Вишня, Щирець по 8 деклярантів).

Пригляньмося ще цій позичці по станам і установам, які взяли участь у ній. Беремо тільки Галичину з Краковом і Ряшевом. На загальну деклярованy суму цієї землі 75.879.20 зол. і 128 ам. долярів усіх деклярантів було 3.621. З цього числа на фізичні особи припадає 3238 деклярантів з квотою 61.758.68 зол., а на всякі установи 383 з квотою 14.120.52 і 125 ам. дол. Щодо фізичних осіб, то найбільше число дає нам інтелігенція з міст. На 3238 осіб припадає 2.068 осіб з міста, а в тім 118 адвокатів з квотою 6853.20 зол., 38 лікарів з квотою 1810 зол. і 15 на інші звання (нотарі, судді, ветеринарі) з квотою 990 зол. Решта 1897 осіб це урядовці ріжних категорій. Друге місце займає село із 1170 особами, у чім 306 священиків з квотою 7556 зол. Решта, то 6 864 припадає на селян.

А тепер установи: в числі 383 бачимо 156 читалень „Просвіти" з квотою 3812.80 зол., 75 кооператив (сільських) з квотою 1715 зол., 15 кредитівок (сільських) з квотою 805 зол., 14 церков з квотою 300 зол., 9 Українбанків з квотою 525 зол., 9 філій „Просвіти" з 1980 зол., 7 Народніх Домів 1670 зол., 7 філій і 8 Кружків Союзу Українок зі сумою 315 зол., 9 „Соколів" 195 зол., 6 ПСК 610 зол., 6 районових молочарень 210 зол., 4 „Луги" на 30 зол., 4 філії Взаїм. Пом. Укр. Вчительства 140 зол., 2 Кружки „Р. Ш." 50 зол., 2 церковні брацтва 25 зол. Понадто всяких інших установ разом 130 на загальну суму 2397.72 зол. і 125 ам. дол.

Коли вже маємо перед очима докладну статистику, з якої можемо багато довідатися, то зовстає перш за все питання, чи Т-во має далі продовжувати акцію за внутрішньою позичкою, чи її залишити. Якщо її залишить, то тимсамим внутр. позичку требаб вважати покінченою. Сама вона, без поважної праці „Просвіти", не посунеться вже ні на одну тисячку в гору. Про це зрештою кажуть повищі цифри. Фактом є, що деклярації на 79.390.11 зол. позички вплинули у першій половині того року, коли позичку оголошено, тобто в листопаді і грудні 1931 р. та в січні—квітні 1932 р. Також і вплати готівкові припадають на цей самий час. Після того, як просвітні діячі акцію за внутрішньою позичкою припинили, вплати йшли дуже пиняво (за останній півріх) від 1. VII. до 30. XII. 1932 усього 8414.68 зол. (при звороті 1295 зол.) а нові деклярації зовсім не впливали. І це свідчить вимовно, що позичка заломилася і то таки з нашої вини.

В який спосіб до цього забратися? Перш усього належало би цю справу відповідно спопуляризувати. Подати в часописах до відома загалу стан дотеперішніх заходів і успіхів на основі зладженої статистики. Рівночасно треба повести пропаґанду живим словом, а цього повинні підпятися всі освітні діячі в краю, зокрема керманичі поодиноких філій „Просвіти" у своїх округах. Люстратори Головного Виділу повинні впливати на філії, щоби вони поширювали у своїх округах деклярації на внутрішню позичку. Але найбільше побажаним булоб те, щоби всім читальням вислати наказ безусловно взяти участь у вн. позичці і якоюсь квотою, відповідно до заможности, причинитися до сапування Матірного Товариства. Такий самий апель повинен вийти теж до Кооператив і кредитових установ.

А. Гапяк.

Італійсько-німецький бльок.

ПАРИЖ, 9. III. Преса стверджує, що розбройна конференція переходить тепер важку пробу. З жалем вказують на систематичну обструкцію, яку веде в Женеві італійсько-німецький бльок. Обструкція виступає різко при проваленні французького пляну. Якщо Берлін і Рим будуть продовжувати цю опозицію, то, як пише „Пті Парізієн", не лишається нішо інше, як цей факт ствердити офіціяльно й зліквідувати конференцію, вдержуючи політику тісної співпраці між Францією, Англією та Америкою, що дає справжню ґарантію миру

Трилітня політична павза.

З проєктом припинення політичної боротьби на інтернаціональнім, а в усякім разі на европейськім терені, впродовж найближчих трьох років виступив відомий французький журналіст Владимір д'Ормесон в „Журналь де Женев". Припускають, що виступ його стався в порозумінні з провідними керманичами Союзу Народів. Безпосередніми причинами цього, зрештою не зовсім нового, проєкту має бути безнадійний стан переговорів на конференції розброєння та загальне політичне напруження. Відсунення всіх дразливих політичних справ на три роки має відновити довіря фінансових кол до інтернаціональних політичних чинників та витворити атмосферу заспокоєння, сприятливу для праць світової господарської конференції. У звязку з проєктом політичної павзи робляться заходи до скликання конференції представників пятьох великих держав, подібної до тої, що відбулася в початку грудня минулого року. Ця конференція малаб прискорити осягнення якихсь принаймні тимчасових результатів конференції розброєння. Але з французького боку виставляють старе домагання, аби на конференцію пятьох великих держав запросити і представників Малої Антанти та Польщі. Проти цього буде, розуміється, протестувати Італія та Німеччина. Можна мати також великий сумнів, аби уряд Гітлера мав охоту чекати на здійснення своєї програми на терені зовнішньої політики цілих три роки. Знайдуться також і інші держави, що захочуть полагодити деякі пильні інтернаціональні справи перед початком політичної павзи. А це робить її загалом безвиглядною. Є вона сумним свідоцтвом безпорадности, яка панує тепер у міжнародніх політичних колах.

(Укрбюро Женева.)

Арбайтерка обвинувачує гітлерівців.

Віденська „Арбайтерцайтунґ", яка після заборони соціялістичної преси в Німеччині, стала центральним орґаном німецької соціял-демократії, старається підтримати твердження, що замах на райхстаґ це гітлерівська провокація та що арештований голяндець Ван дер Ліббе стояв на службі гітлерівської партії. Згаданий часопис репродукує навіть пашпорт замаховця, доказуючи правописними похибками, що його ніяк не могла видати голяндська влада. Тому закликає голяндський уряд, щоби негайно вияснив цю справу. Як пашпорт сфальшований, то ціла історія з підпалом райхстаґу це інтриґа теперішнього німецького уряду. Гітлерівці, на думку соціял-демократичного орґану, купили якусь людину, щоби виконала провокаційний замах на райхстаґ.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 11. БЕРЕЗНЯ 1933.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ 7)

Таманґо.

Вони попідпилювали свої кайдани так, що цього не було видно, а вистарчало найменше зусилля, щоби їх цілком розірвати. Зрештою дзвонили ними так добре, що можна було подумати, що мають подвійний тягар. Подихавши якийсь час повітрям, взялися за руки і почали танцювати, а Таманґо, почав співати воєнний гимн свого роду*), який співав перед кожною битвою. Коли танець трівав уже якийсь час, Таманґо, якби змучений ним, положився в ногах одного морця, який недбало оперся на поруччя палуби: всі змовники зробили те саме. Таким чином кожний вартівник був окружений кількома чорними.

Нараз Таманґо, який непомітно розірвав уже кайдани, видає гострий оклик, який мав бути знаком для всіх, хапає за ноги морця, що стояв коло нього, перевертає його і ставувши йому ногою на живіт, вириває йому рушницю, якою негайно вбиває помічного старшину. Одночасно інші нападають на решту морців зі сторожі, розброюють кожного і зараз убивають. З усіх боків лунає воєнний крик. Ключник, який мав ключі від кайдан паде один з перших. Юрба чорних заливає поклад. Ті, що не можуть роздобути зброї, відломлюють щаблі від коловороту, або хапають весла з лодки. З цією хвилиною европейська залога була страчена. Всетаки кілька морців боронилося на задні́м помості, але їм бракувало зброї і рішучости. Леду жив ще і не стратив ще своєї відваги. Побачивши, що Таманґо є душею цілого бунту, сподівався, що коли вдасться йому його забити, легко справиться вже з його товаришами. Тому рушив на нього зі шаблею в руці, призиваючи його криком до себе. Притьмом кинувся Таманґо на нього. Він тримав рушницю обома руками за цівку і послугувався нею як мачуґою. Оба вони стрінулися в однім з тих вузьких проходів, які лучать задній поміст з переднім.

Таманґо ударив перший. Легким рухом тіла білий виминув удар. Приклад рушниці ударив з такою силою в поміст, що розтріскався на дрібні кусні, а розмах був такий великий, що решта рушниці вилетіла з рук Таманґа. Таманґо був безборонний. Леду з усміхом чортівської радости підняв рамя, щоби його пробити. Але Таманґо був так само звинний, як пантери з його краю. Він кинувся між рамена свого противника і схопив його за руку, якою той тримав шаблю. Один висилювався, щоби затримати свою зброю, другий, щоби її вирвати. В цій дикій борні падають обидва: але африканець упав на спід. Зорієнтувавшися миттю, Таманґо притиснув з цілої сили свого противника до себе і впився йому зубами в гортанку так міцно, що кров триснула як під зубами льва. Шабля випала з омлілої руки капітана. Таманґо вхопив її; потім встав з ротом, залитим кровю і з окликом тріюмфу пробив кількома ударами вже й так напів мертвого ворога.

Перемога була запевнена. Горстка морців, що лишилася в живих, пробувала благати ласки у збунтованих; але всіх вимордували без милосердя разом з перекладчиком, який ніколи не зробив їм нічого злого. Поручник згинув по геройськи. Він відступив на задній поміст корабля і станув коло одної з тих малих гарматок, які обертаються навколо оси і які набиваються картачами. Лівою рукою уставив гармату, а правою, озброєною в шаблю, боронився так добре, що стягнув довкола себе цілу громаду чорних. Тоді спустив нараз замок гармати і зробив через цю стиснену масу тіл широку вулицю, встелену трупами і раненими. Хвилину пізніше його рознесли на кусні

(Продовження буде.)

---

*) Кожний муринський вожд має свій гимн.

Протизаконна плебісцитова акція учителів за польською школою.

Шкільний плебісцит за польською мовою навчання проходить під знаком надужить і залякування та видурювання в ріжний спосіб підписів від українських батьків на деклараціях чи на чистому папері. Цією протизаконною „діяльністю“ займаються переважно учителі й учительки в школі і поза школою всупереч плебісцитовому законові з 31. липня 1924 р. і виконному міністеріяльному розпорядкові з 7. січня 1925 р., які не тільки не дозволяють на плебісцитову боротьбу в школі, але просто забороняють навіть приліпити оголошення на школі чи в шкільному будинку в справах шкільного плебісциту.

До дотеперішніх фактів нотуємо нові зловживання учителів:

ВИДУРЮВАННЯ ПІДПИСІВ ПІД ПОКРИШКОЮ ВИПИСАННЯ ДІТЕЙ ЗІ ШКОЛИ.

Оскільки деякі учителі стрийського і жовківського повіту викидають дітей зі школи за те, що їхні батьки не хотять підписувати декларацій за польською школою, то в **Томаччині** учителі взялися на інший спосіб:

У громаді **Делева п. Товмач**, учитель місцевої школи п. Йосиф Пелявський підійшов несвідомих селян громади Делева п. Товмач тим, що **обіцював виписати їх діти зі школи.**

Таким чином під покришкою виписання дітей зі школи підписали несвідомо декларації за польською мовою навчання отсі громади: 1) Олекса Шмігельський, 2) Маланка Цінік, 3) Йосиф Ковбас, с. Ілька, 4) Павло Жиляк, 5) Йосиф Жиляк, 6) Семен Ковбас, 7) Базь Длутовський і 8) Іван Грицяк. Цього останнього підійшов учитель в той спосіб, що — мовляв — не треба нам будувати більшої школи, а якщо так, то підпишіться.

ЗАМІСТЬ КАВИ — ШКІЛЬНІ ДЕКЛЯРАЦІЇ.

Ще краще ухитрилася учителька Каролина Клоновська в громаді **Будзин, п. Товмач.**

Вона післала дітей до їхніх батьків, щоби вони прийшли до школи у дуже важній справі. Несвідомі батьки у добрій вірі прийшли до учительки, а ця їм каже: „Якщо маєте панове побажання, щоби ваші діти діставали щодня в школі **безплатно каву**, то підпишіться мені ось тут“.

В добрій вірі несвідомо підписали: 1) Іван Пристайко, 2) Йосиф Жиляк, 3) Анна Жиляк, 4) Іван Іваник. Всі вище названі є громадянами с. Будзин.

Гром. Іван Іваник жадав звороту декларацій, але учителька не звернула, бо це — мовляв — „згода на побирання кави для дітей“.

Пізніше прикликала учителька голову читальні „Просвіти“ в Будзині Петра Андрієва і жадала, щоби він також підписав подібну „згоду“, але коли цей відмовився і звернув увагу вчительці, що поступає незаконно супроти неграмотних людей, то вона взяла його за плечі і викинула за двері зі словами: „Марш, марш“... (Шкода, що голова читальні на це відповідно не зареагував. — Прим. складача).

Крім того ця учителька ходила особисто по хатах у селі Будзин і в подібний спосіб обдурювала інших людей. Так підійшла: 1) Марію Цінік, 2) Федоню Генсіцку і 3) Михайла Короцецького, усіх громадян села Будзин.

Таксамо ця учителька ходила по хатах римо-католиків, **які зовсім не мають дітей** (1) і заставляла їх до підпису деклярацій за польською мовою навчання. Таку деклярацію підписали: 1) Микола Генсіцкий (нежонатий!), 2) Петро Генсіцкий, 3) Андрій Хроновський, 4) Іван Генсіцкий, 5) Василь Гушпит, 6) Василь Шкромида, всі замешкалі в Будзині.

ЗАВВАГИ У СПРАВАХ ШКІЛЬНОГО ПЛЕБІСЦИТУ.

Ще раз пригадуємо, що **плебісцит за українськими школами закінчився 31. грудня 1932 р. і тому обовязком усіх свідомих громадян повчити українських батьків, щоби тепер не підписували ніяких деклярацій, ніяких інших документів чи письм, а навіть чистого паперу. Також поучити батьків, щоби заборонили своїм дітям підписувати батьків на шкільних деклараціях чи інших документах.**

Зокрема треба звернути увагу українським батькам, особливож римо-католицького обряду, **що до української народности належать громадяни ріжного віроісповідання, отже й римо-католики.** Тому не повинні дати себе збаламутити, що вони — мовляв — не українці, а якоїсь іншої народности. Вони так само добрими українцями, якщо такими почувають себе, зарівно як греко-католики чи православні і тому мають повне право домагатися в школах української мови навчання та можуть відмовитися від підпису на деклараціях за польською мовою навчання, якщо того собі не бажають.

Проти всяких безправств і видурювання підписів вносити протести до повітової шкільної ради, а де є зловживання, що підходять під карний закон, то й до державної прокураторії.

Очевидно — описи всіх фактів з наведенням осіб і свідків пересилати до Правної Оборони Управи „Рідної Школи“ у Львові, Ринок 10. і до української преси!

Більшовицький міністр хліборобства проти України.

Дня 16. лютого розпочався перший конгрес „ударників“ колхозів, на який стягнено з усіх частин Радянщини до 1.500 делегатів. На цім конгресі намагалися Ворошилов, Молотов та інші більшовицькі достойники довести, що нескінчення пятилітки та руїна хліборобства спричинені потребами зброїтися проти зовнішніх ворогів, які готують напад на Радянщину. Перед „ударниками“ продемонстрували всі досягнення Червоної армії. Внутрішнього ворога міністр хліборобства Яковлів змалював при помочі гострих нападів на Україну, кажучи: „Фактом є, що українські колхози працювали зле в минулім році, і весною в часі сівби, і в осени в часі жнив та постачання збіжа. В минулім році вони засіяли за мало пшениці, вівса та ячменю. Цим вони спричинили величезну шкоду державі й собі самим. Окрім того вони зле зібрали збіже і гірше, ніж усі райони виконали свої зобовязання супроти держави. Перед українськими колхозами стоїть завдання надолужити те, що вони за мало засіяли в мин. році. Вони обовязані засіяти в цім році принаймні на 826 тисяч гектарів більше пшеницею, вівсом та ячменем, чого вони не зробили в мин. році... На Північнім Кавказі обробили ґрунт особливо зле на Кубані. В багатьох випадках шкоду робили з розмислом. Колхози та їх провідники винні в тому, що не викрили у свій час кулаків та шкідників і дали їм змогу попсувати ріллю“. („Извєстія“, 19. II. 1933).

Як видно, московські апетити на українське збіже ростуть, але росте й опір українського населення.

(Укрбюро Женева.)

Римський щоденник про положення українців у Польщі.

Великий римський щоденник „Il Popolo di Roma“ з дня 5. березня ц. р. приніс обширне інтерву з посолкою **Міленою Рудницькою** про положення українського населення у Польщі. Цей щоденник має 150 тисяч примірників накладу і належить до найбільше поширених в Італії.

Усувають австро-німецьку границю.

ВІДЕНЬ, 9. II. ПАТ. Із Інсбруку повідомляють, що невикриті досі люди спрятали в кількох пограничних місцевостях австро-німецькі граничні стовпи. Спосіб спрятання стовпів вказує, що це діло зорганізованої акції.

Гітлер опановує союзні краї.

На основі декрету про охорону народу і держави міністр д-р Фінк обняв 8. ц. м. верховну поліційну владу в Баденії, Віртембергії, Саксонії і Шавмбург-Ліппе. У всіх тих краях міністр іменував своїх заступників.

Англійська преса розписується про гітлерівський терор у союзних державах Віртембергії, Гесії, Баденії й Баварії, який вказує, що Гітлер прямує виразно до опанування південної Німеччини та цілковитої централізації й уніфікації держави.

Нагінка на соціялістів.

БЕРЛІН, 9. III. ПАТ. Поліція обсадила вчора вечором будинок робітничих професійних союзів і перевела ревізію.

У Трєвірі на домі, де родився Карло Маркс, націонал-соціялісти вивісили прапор зі знаком свастики. Найдений у домі червоний прапор спалили на вулиці.

Конфіската дому Лібкнехта.

Пруський міністр внутрішніх справ д-р Фінк оголосив, що на основі декрету про охорону держави і народу з 28. лютого ц. р. Дім Лібкнехта з цілим уладженням перейшов у розпорядження пруської держави. Розташувалася в ньому політична поліція для поборювання більшовизму.

Замах на консуля.

БЕРЛІН, 9. III. ПАТ. На консуля республіки Перу вчора в Бремі доконано нападу. Консуль одержав тяту рану в лице. На основі комунікату поліції замаховець носив відзнаку свастики. Президент поліції відвідав раненого консуля в шпиталі і висловив йому своє співчування.

Владивосток готується.

До Владивостока прибули радянські підводні човна. Канали, що ведуть до порту, загороджені мінами. Всіх тунелів на залізницях стережуть гостро радянські вояки. Новий більшовицький представник у Токіо робить усі можливі заходи, щоби злагіднити японсько-радянські відносини та не допустити до конфлікту, який мав би тепер фатальні наслідки для Радянщини.

(Укрбюро Женева.)

Пропала полярна експедиція.

МОСКВА, 9. III. ПАТ. Пропала без вісти радянська полярна експедиція, що вирушила 22. м. м. до Нової Землі, щоби дістатися до рога Бажань. Експедиція складалася з радянського адміністратора Нової Землі Єрмолова, проф. Велькера і механіка Петерзона. Забрані експедицією харчі були обчислені за два тижні. На глядання за ними вирушила ратункова експедиція.

Історична правда чи фальші

Дискусія з приводу польської книжки про оборону Львова.

На засіданні бюджетової комісії міської ради у Львові 8. ц. м. радний д-р Ротфельд зажадав скреслення позиції 2.500 зол., призначених на субвенцію для Т-ва дослідів польської оборони Львова і Сх. Галичини, а це тому, що видана недавно перша книжка того Т-ва про оборону Львова повна перекручень, історичних фальшів і тенденційного, незгідного з правдою представлення ролі та поведення цілих груп населення супроти листопадових подій з 1918 р. На випадок відкинення цього внеску промовець предложив резолюцію з домаганням, щоби виплату субвенції 2.500 зол. узалежнити від загарантування згаданим товариством, що його публікації й методи праці запевнять обективне і наукове представлення воєнної історії Львова.

У відповідь внескодавцеві кількох радних запевнювало, що в книжці написана правда, або, що книжка приносить тільки матеріяли, які не можна називати фальшами. На доказ „правдомовности“ тих матеріялів д-р Ротфельд навів хоч би твердження, що жиди переховували в одній божниці скорострілі, хоч цьому закидові управа тієї божниці рішучо заперечила. Розуміється, домагання д-ра Ротфельда польська більшість відкинула.

Інтерпеляції Українського Клюбу.

1) Інтерпеляція ч. 121 до п. міністра внутрішніх справ та міністра справедливости в справі подій, які зайшли на тлі спору за вживання каплиці в Чернихові пов. Рудки, львівського воєвідства.

2) Інтерпеляція ч. 125 до міністра скарбу в справі несправедливих податкових вимірів і злобних екзекуційних практик Скарбової Палати у Львові.

3) Інтерпеляція ч. 126 до міністра віроісповідань та освіти в справі переслідування учителів-українців на терені Кураторії Львівської Шкільної Округи.

4) Інтерпеляція ч. 128 до міністра внутрішніх справ і міністра праці та суспільної опіки в справі будови павільону заразних недуг у шпиталі в Турці н. Стриєм львівського воєвідства.

5) Інтерпеляція ч. 129 до міністра віроісповідань і освіти в справі зневаги української народности у вселюдній школі, якої допустився ксьондз Дзедушко з Озарінець і директор школи в Новосілках пов. Тернопіль.

6) Інтерпеляція ч. 130 до міністра внутрішніх справ в справі покриття лісових шкід в лісах громади Новошиї пов. Долина воєв. Станиславівське, спричинених звіриною з лісів фірми „Сільвінія".

7) Інтерпеляція ч. 131 до міністра віроісповідань і прилюдної освіти та міністра внутрішніх справ в справі зловживань, які зробив шкільний інспектор в Кобриню та постерункові державної поліції у Тевлі і начальник громади у Тевлі, тамошнього повіту при складанні деклярацій за українською мовою навчання в державних школах.

8) Інтерпеляція ч. 132 до міністра віроісповідань і освіти в справі безправної зміни української мови навчання на двомовний виклад у вселюдних школах у Перлівцях, Межигірцях, Комарові і Семиківцях, пов. Станиславів.

9) Інтерпеляція ч. 133 до міністра внутрішніх справ в справі знеславлення постерунковим Д. П. Плютою могили Українських Січових Стрільців, яка находиться на території Сілець, станиславівського повіту.

З життя наших шкіл.

Культурно-освітня праця перемиської гімназії та Жіночого Інституту.

Писати про культурно-освітні змагання шкільної молоді — подекуди тяжка річ. Характеристичною рисою теперішнього виховування молоді є спромога поглиблювати її знання поза приписаними предметами, а та спромога проявляється в організуванні всяких гуртків у нутрі заведення з культурно-освітніми завданнями. Відрадним явищем є обставина, що молодь радо горнеться до праці в такого роду гуртках, а коли ще стрінеться з доброю волею та хочби й найменшою заохотою від своїх виховників, то така праця вінчається справді корисними успіхами.

Хлопяча гімназія та й Жіночий Інститут — це дві найбільші виховні станиці в Перемишлі, де гуртується вся українська молодь Перемищини. Спиняючися на Жіночому Інституті, слід замітити, що хоч він, як приватне заведення, користується більшою свободою, то білянс його праці може менше ріжнородний від білянсу гімназії. В кожному разі і тут життя не спить, а при збільшенні доброї волі вихованків і виховників можна сподіватися більшої його інтензивности.

Осередком культурного життя Інституту є читальня учениць, де виголошують виклади та відчити з обсягу літератури й суспільних питань. Крім цього живу діяльність проявляють чотири наукові кружки: україністичний, історично-краєзнавчий, вокально-музичний та драматичний. На жаль, діяльність тих кружків обмежується лише до поодиноких відчитів, з яких найцікавішим був реферат про Лесю Українку та два відчити з суспільною закраскою, а саме про становище жінки у старинних римлян і греків та про завдання жінки як членки „Відродження". Зате більших імпрез майже не було, бо тільки драматичний гурток обмежився до одинокої вистави „Танцюрист".

Дещо інакше під тим оглядом представляється життя хлопячої гімназії, що перевищає Інститут кількістю уладжених імпрез. Подібно як в Інституті, так і тут на чолі позашкільного освітного руху стоїть читальня зі своїми 6-ти секціями, в яких праця ступає невпинно вперед. Поза читальнею істнує в гімназії 16 більших і менших товариств, з яких важніші: „Сянова Чайка", „Відродження", „Брацька Каса", „Переплетня" та інші.

З важніших викладів слід згадати виклад п. Гнатишака Михайла зі Львова про українські державні гроші (10. XI.) та п. О. Кульчицької на тему пошанівку і збирання памяток нашої культури для українського музею. Крім того що суботи відбуваються в читальні виклади получені з дискусійними вечорами.

Одною з найкращих імпрез був концерт у 30-ліття смерти Лесі Українки з інсценізацією картини „На полі крови", що випала справді імпозантно. Память великого нашого композитора М. Лисенка відсвяткувала молодь гімназії музичним концертом 4. грудня 1932 р. Не забули також „Просвіти" та влаштували її свято разом із грошевою збіркою між учнями та учителями, яка дала гарний вислід. Молодь гімназії віддала свій поклін перемиському владиці відсвяткуванням його ювилею, на якому був присутній і сам Ювилят Преосв. Йосафат, та авторові „Мазепи" свят. поранком що відбувся 15. II. ц. р. Слід згадати також про вечір у честь бою під Крутами, на якому споминули укр. термопільців декламаціями, відчитом та промовою професора. Не від речі буде замітити, що ні „свята Просвіти" ні вечора в честь бою під Крутами не влаштувала ні одна інша українська гімназія! Вкінці згадаю про торжество свячення води на Йордан на шкільному подвірю, що випало незвичайно величаво з піднесенням гімназійного прапору, про якого істнування теперішні вихованки навіть не знали. Само свячення води впровадив директор гімназії вперше цього року. Зачувати, що молодь приготовляє ще концерт у честь Тараса Шевченка, Маркіяна Шашкевича та Івана Франка.

Стільки імпрез в одному шкільному році! Годі на тому місці поминути особу директора тієї гімназії, що у великій мірі причиняється до рухливого життя учнів. З описаного хіба найкраще видно методи виховування директора, якому в першій мірі залежить на добрі своїх вихованців, та на їх справді корисному вихованні. Ученик, що вийде з тої гімназії, винесе звідтіль напевно не тільки знання старинних клясиків, історії та тригонометрії, але й навчиться того, що українцеві конче знати треба, навчиться бути громадянином та стане справді корисною одиницею загалу

Р. М. Богородченко.

Десятиліття „Основи" в Данціґу.

В днях 5. і 6. березня ц. р. святкував Союз Українських Студентів „Основа" в Данціґу десяті роковини свого істнування. Свято розпочалось у неділю богослуженням, яке в год. 12.30 в полудне відправив у костелі в Лянґфур о. д-р Вергун при співучасти хору „Основи". Після Служби Божої відправлено панахиду по померших членах Товариства.

В 7. год. вечора відбулися святочні збори бувших і теперішніх членів Союзу разом з запрошеними українськими гістьми. У зборах взяв участь в імені Української Парляментарної Репрезентації пос. В. Загайкевич. Вечір відкрив короткою промовою теперішній голова „Основи", витаючи присутніх. Надзвичайно цікавий огляд історії Товариства „Основи" подав у довшому рефераті був. голова „Основи" інж. Онисько". Від УПР зложив „Основі" привіт пос. д-р Загайкевич. Переплітана привітами і співами гутірка перетягнулась до пізньої ночі.

В понеділок вечором відбувся в салі Німецького Студентського Дому репрезентаційний комерс членів „Основи" при участи німецького громадянства, представників ректорату і шкільних властей, професури, та німецького студентства. Грімкими оплесками принято появу представників Української Парляментарної Репрезентації послів д-ра Загайкевича і д-ра Макарушки. Комерс складався з двох частин — офіціяльної та неофіціяльної. Першу часть виповнили привіти і промови офіціяльних репрезентантів „Основи" та запрошених гостей. Низку привітів розпочав ректор Високої Школи в Данціґу, висловлюючись надзвичайно тепло та з признанням про українське студентство і його побут на Високій Технічній Школі в Данціґу. Другим з черги промовив пос. д-р Загайкевич, звертаючись в першу чергу до ректора, професорів і німецького студентства, дякуючи їм за прихильність, яку вони проявили українському студентству, що не має можности шукати світла науки на рідній землі. Другу часть свого привіту присвятив в українській мові нашій молоді, кажучи про обовязки молодого покоління супроти себе і супроти нації. Потім слідували промови численних репрезентантів німецьких студентських корпорацій та відчитання ріжних писемних привітів. Між присутніми був м. і. проф. Отто Шульце, який був першим ректором, що перед 10 роками приймав нашу молодь на Політехніку в Данціґу. Поодинокі промови були переплітані прегарним хором Т-ва „Основи". Серед надзвичайно милої атмосфери і товариської розмови протягнулись сходини далеко поза північ.

АКАДЕМІЧНИЙ ЗАКОН У ОСВІТНІЙ КОМІСІЇ.

ВАРШАВА, 9. III. ПАТ. Соймова освітня комісія розглядала сьогодні поправки сенату до закону про академічні школи. Приняли всі поправки за виїмкою поправки, що торкається скорочення каденції ректора до двох років. Посол Чума спротивився сенатській поправці. Доказував, що ректор, який урядує дуже коротко, не може виконати ніякого більшого пляну.

—o—

ЖЕНЕВСЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО ВЕСТЕРПЛЯТЕ.

ЖЕНЕВА, 9. III. ПАТ. „Журналь де Насіон" жаліє, що справа скріплення польської залоги на Вестерпляте, яка вийде до Ліґи Націй, обмежиться лише до процедури, коли тимчасом важніше є мерітум. Високий комісар повинен був завдати собі питання, чи скріплення польської залоги на Вестерпляте конечне. Завданням вис. комісаря є дбати, щоби Данціґ не став огнищем міжнародньої небезпеки.

—o—

НОВІ ДОЛЯРОВІ БАНКНОТИ.

НЮ ЙОРК, 9. III. ПАТ. Заповіли випуск нових білетів Федерел Резерв Банку на суму 2 міліярдів долярів. Це тому, щоби позволити банкам вивязатися зі зобовязань супроти депозитарів.

—o—

ЕКСПОЗЕ МІН. ТІТУЛЕСКУ.

БУКАРЕШТ, 9. III. ПАТ. Нині вночі приїхав тут зі Женеви міністр Тітулеску та зараз конферував із премієром Вайдою, а рано приняв його король Карло. Нині на засіданні закордонної комісії Тітулеску виголосить промову. Ждуть на неї із зацікавленням.

—o—

НОВИНКИ

— **Ревізії й арештування.** 2. березня ц. р. перевели органи державної поліції ревізію в Юрка Чекалюка, абсольвента техніки в Пійлі пов. Калуш. Того самого дня була теж ревізія в Ярослава Іванчука, м-ра фільософії у Львові і в його брата Степана Іванчука, судового аплікант в Збаражі. Хоч нічого не найшли, всіх трьох арештували та відставили до слідчих арештів у Львові, де вони досі сидять.

— **Утраквізують.** У Раневичах (пов. Дрогобич) перемінила шк. кураторія місцеву українську школу на утраквістичну. Всіх польських дітей у цьому селі є лише троє. У селі Ластівках (пов. Дрогобич) також перемінили українську школу на утраквістичну.

— **Студентський страйк кінчиться.** Кріза ректоратів усіх вищих шкіл наслідком резиґнацій ректорів зі своїх урядів скінчилася. Академічні сенати не приняли тих резиґнацій, наслідком чого ректори залишаються на своїх становищах. Кінчиться незабаром теж студентський страйк. Завдяки заходам університетської влади та під натиском широких кол громадянства, що потерпає перед можливістю втрати курсів зі шкодою для своїх синів, головний студентський комітет, що кермує страйком, рішив удержати страйк у цілій Польщі тільки до 14. ц. м. В тім часі, як сказано в цьому рішенні скінчиться перший період боротьби за автономію вищих шкіл і академічна влада відновить дальші виклади.

— **Залізничі полекші для шкільної молоді.** Від 1. квітня увійдуть в життя нові залізничі полекші для шкільної молоді. Посвідки шкільної влади управнюють до необмеженої їзди по зниженій до половини ціні. Такі полекші будуть видаватися цілий рік без огляду на ціль подорожі. Для збірних шкільних прогульок знижка призначена до 75 проц.

— **Кредити на будову домів.** Як повідомляють із Варшави, уряд призначив 15 міліонів зол. на підтримку дрібного мешканевого будівництва в 104 містах. Максимальну границю кредиту означено на 4000 зол. на один дімок. Між іншим призначено кредити на Львів 350.000 зол., Перемишль 80.000, Станиславів 200.000, Борислав 80.000 і т. д. Подання вносити до комітету розбудови.

— **Дністер грозить виливом.** Із Станиславова повідомляють, що вода на Дністрі біля Єзуполя піднеслася на 3 метри понад нормальний рівень. Щоб усунути ледові запори, зі Станиславова виїхало в загрожені місця військо.

— **Усувають старих нотарів.** Президент львівського апеляційного суду д-р Зелінський предложив адміністраційній комісії внесення на зложення з уряду шістьох нотарів з причини старости. Внесення торкається трьох нотарів зі Львова, інших з провінції. Всі дістануть кілька місяців часу для зліквідування справ.

— **Михайло Голинський у „Дон Карльосі" і в „Аїді".** В пятницю 10. березня виступить Михайло Голинський на сцені львівського міського

Вільгельм вернеться до Німеччини.

Кореспондент „Дейли Мейл“ повідомляє з Дорну, що бувший цісар Вільгельм зрікся оконечно всіх прав до німецького престола. Вільгельм хоче вернутися до Німеччини, щоби там провести останні дні життя, як приватна людина. Кореспондент впевняє, що в Дорні відбулася родинна нарада, на якій Вільгельм підписав абдикацію в користь бувш. кронпринца.

—o—

НЕВДАЧА РЕВОЛЮЦІЇ ҐЕН. ПЛАСТІРАСА.

З Атен повідомляють: Отонес, якому президент поручив створити кабінет зрікся тієї місії. Тому президент поручив цю місію Цалдарісові. Ґен. Пластарісові, вождові й ініціяторові невдалого перевороту, хоч загострено контролю, вдалося покинути Грецію.

В Атенах і в Атиці арештували у звязку з останнім намаганим переворотом багато людей.

МІКАДО ЗГОДИТЬСЯ НА ВИСТУП ЯПОНІЇ З ЛІГИ.

З Токіо повідомляють, що японський кабінет опрацював акт у справі виступу Японії з Ліги Націй. Акт цей міністр закордонних справ Утіда доручив цісареві. Сподіються, що державна рада, яка збирається в пятницю, потвердить зміст акту, так, що Лігу Націй повідомлять про виступ Японії 20. березня.

—o—

КОМУНІЗМ СЕРЕД ФРАНЦУСЬКИХ МОРЯКІВ.

ПАРИЖ, 9. III. ПАТ. Влада воєнної маринарки одержала вістки, що в моряцькій школі в Бресті ведуть комуністичну пропаґанду. Слідство виявило, що цю пропаґанду веде кількох підстаршин і один цивільний інструктор. Около 30 учнів оснувало навіть політичний союз, який назвали комуністичною ячейкою. З огляду на молодий вік учеників покарали лише так, що прогнали їх зі школи. Інструктора віддадуть до диспозиції м-ства освіти, а підстаршини стануть перед судом присяглих.

—o—

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК У ЛОДЗІ.

Страйк у волоконному промислі в лодзькій окрузі поширюється. На загальне число 58.000 робітників страйкує — 50.000. В Пабяніцах прийшло до авантюри у фабриці Цибульського. Робітники хотіли викинути з фабрики тих, що ломлять страйк. Вулицями ходять сильні стежі. У пятницю делеґація робітників виїздить у Варшаву й матиме конференцію в м-стві суспільної опіки в справі покінчення страйку.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Все тих 71!

Маю враження, що сніг цього року дефінітивно скінчився і можна вже свобідно писати на лещетарські теми. (Пане складач! Зложіть, будь ласка, лещетарські, а не лещатарські, бо так правильніше!). Доки був сніг і ріжні змагання в честь, чи під протекторатом визначного еротичного змагуна гетьмана Мазепи („в 300 ліття його смерті“ — як казали деякі спортовці) я не зачіпав цієї дразливої справи.

Але нині — весна, сніги скресли і вже можна, без остраху, що знеохочу змагунів, зменшу фреквенцію публики і тим подібне.

Швайцарець Вільгельм Руд скочив на лещетах 86 метрів. Рівно 71 метер далі як побідник у скоках на львівській скочні. Признаюся, що прочитавши про осяг швайцарця, мене вхопила шевська пасія. Не на наших хлопців, які скакали, як уміли, а на того Вільгельма Руда і на нашу долю.

Вчіпиться такий швайцарський ризикант лещет, як пяний плота, товче, товче і врешті витовче 86 метрів. Хто зна, чи не „витягне“ ще більше, може й дійде до сотки.

А ми?

Надробляй не знати як і коли! Що ми одив метер — Европа десять, що ми десять — Европа сто.

Я бачив наші скоки. Розгін беремо зовсім европейський, коли не більший, то напевно такий самий, як Вільгельм Руд. А прийдеться скочити... Півтори десятки метрів! Трохи маловато.

На розгін ми не скупі. Як нас є сорок міліончиків з чимсь там, усі ми розганяємось першоклясно. Тільки зі скоком уже справа гірша. То маленький виходить скок, то „невстояний“, то таки (і це найчастіше!) даємо сторчака, аж земля свята гуде.

Не тільки на лещетах.

Розігнались ми в 1918 році від Сяну по Кавказ... Атмосферичні і тёренові відносини були дуже добрі, сніг — пригадую собі — впав тоді глибокий і довго тримався. Здавалося — вихром перелетимо хоч половину національної скочні, а навіть до воєвідської автономії не доскочили.

Наукові змагуни теж добрий розгін узяли. Академиків як грибів по дощі, а скок... ледви-неледви до апострофа. Кажуть, що хтось його вмисне забив по середині наукової скочні і наші змагуни як зачепилися, так і застрягли. Ні не можна поперти вперед, ні не випадає завернутись назад. А найгірше, що спортовим рецензентам видається, що це справді імпозантний рекорд.

Направду, куди не глянути — всюди розганяємось добре. Вихром несемось удолину, очі впялюємо в далину, а скок — на 71 метер менший від Вільгельма Руда.

Галактіон Чіпка.

театру в опері „Дон Карльос“, де співатиме партію Дон Карльоса. В неділю 12. II. виступить він у „Аїді“ (пополуднева вистава) в партії Радамеса.

— **Хто виграв на льотерії?** У четвер першого дня тягнення Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 50.000 зол. на ч. 6475; 15.000 зол. на ч. 127347; 10.000 зол. на ч. 36755, 122068; 5.000 зол. на ч. 6944, 11221, 42114, 112235, 138081; 2.000 зол. на ч. 18041, 37533, 46956, 53165, 53987, 66529, 66991, 73877, 75246, 81767, 82893, 120429, 120788, 124518, 147737; 1.000 зол. на ч. 8119, 10998, 24747, 28364, 28706, 36392, 37002, 41560, 41594, 44721, 44961, 54631, 56301, 67158, 67505, 70553, 71408, 72282, 75163, 79984, 81625, 89671, 93429 99461, 101395, 101261, 102647, 103605, 106208, 108478, 110033, 115290, 119873, 120321, 121973, 126219, 129686, 132860, 133282, 134431, 140351, 145015, 145027.

— **Напад на поїзд.** Біля Лодзі 50 людей напало на вантажний поїзд і забрало ок. 300 кг. вугля.

— **Податок на тих, що люблять жінок.** Бельгійський уряд хоче винищити серед муринів у Конго многоженство, тому наложив спеціяльний податок по 350 франків за кожну „додаткову“ жінку“.

— **Царська тора на продаж.** Як повідомляє нюйорська преса, в крамниці Льорда і Тейльора в Ню Йорку виставлено історичну тору („заповіди“), яку свого часу російські жиди дали бувшому цареві Миколі II. Він уживав її в часі своєї коронації 1896 р., бо вірив, що вона охоронить його від нещастя. Тору купив американець д-р Гамер, у Петрограді від одного торговця вживаної обстанови, куди вона попала після розграблення царської палати, і привіз до Ню Йорку. Вона буде продана на ліцитації з іншими річами з царського двора.

— **Репортер в анархістичній кватирі.** Репортер газети „Ню-Йорк-Сан“ зайшов до кватири нюйорських анархістів при Другій Евені, щоби довідатися, що вони думають в справі вбивника Зангари. На своє зливування анархісти приняли його ввічливо, завели навіть до свого ресторану в тім самім домі і перевели з ним малу дискусію. Вони того погляду, що в Америці вбивання президентів нічого не поможе, бо його вибирає нарід, а як загал має буржуазні переконання, то вони нічого не вдіють вбивством керманича держави. Інша річ, коли треба знищити голову держави, де нема волі вибору, як от у бувшій царській Росії. Після вбивства там всетаки можна було надіятися суспільного перевороту. Тому на думку анархістів Зангара зробив дурницю, так само, як і Чолґош. Бо колись Чолґош хвалився перед своїми товаришами-анархістами, що він щось хоче зробити. Але його не брали поважно. Аж як він убив президента Мк Кінлея, показалося, що він мав на думці, коли говорив про „роботу“.

— **Капітал при роботі.** З Ню Йорку повідомляють, що відомий міліярдер Рокфелер валить дальше доми в т. зв. Рокфелеровім центрі або Радіо Сіті при Пятій Евні. До збурення призначено 10 домів, високих на пять поверхів. При валенні підприємець винайшов новий спосіб. Доми валить не згори до долу, а навідворот. Зачинає з долини, вищі поверхи піддержує стовпами, а зате троки можуть віхати на долішну підлогу і в них насипається звалища з вищих поверхів. Тим способом щадиться багато на праці. Всіх будинків закупив Рокфелер 135. Коли завалить отих десять, разом буде завалених до цього часу 219. В них мешкало біля 4.000 осіб. В домах, що повстануть на їх місце, найде приміщення біля 150.000 душ, але вони там не будуть мешкати, лише працювати в бюрах, театрах, крамницях і т. п.

— **Кожна влада зіпсута.** До цікавого висновку прийшов ґовернор Крос із Конетікат у своїй промові, виголошеній перед молодю в Ню-Йорку. На зібранні був теж секретар внутрішніх справ Рей Вільбер. Крос сказав між іншим, що нещастям американського уряду є фінанси і законодавство. У справах фінансових ніякий уряд не може відійти від економічних засад таких, як продажа, попит і т. п. Отже як перед кількома літами уряд пробував устійнити ціни на бавовну і пшеницю, то така спроба була згори засуджена на невдачу, хіба що уряд був би взяв на себе викупно імпортованих із заграниці достав збіжа і бавовни. А це знову було би привело уряд до фінансової руїни. А щодо законодавства, то Крос пригадав твердження американського фільософа Емерсона, який сказав, що „кожний уряд, що є при кермі держави, є зіпсутий, бо не може урядувати згідно з абсолютним поняттям справедливости“. Зате треба прийти до висновку, що добрий чоловік є законом самий для себе і повинен знати, якого закону придержуватись у практиці. Секретар Вільбер прислухувався пильно промові ґовернора Кроса і від себе додав замітку, що людський ум з простої цікавости створив суспільний лад спертий на науці, але цей лад не функціонує добре, бо людям бракує досвіду з практики. Не зважаючи на те, американський нарід мусить кермуватися ідеалістичними цілями при кермі державою. Коли загал горожан піддержить американський уряд в його ідеалістичних змаганнях, тоді держава зможе осягнути свою найвищу ціль.

— **Актуальні проблеми сучасної української економії.** На таку тему виголосить в неділю, 12. ц. м. заходом Т-ва ім. П. Могили д-р К. Коберський виклад у салі Укр. Бесіди (вул. Рутовського 22). Початок в 6. год. веч. Вступ за добровільними датками.

— **„Українці в обороні Відня“.** Заходом Т-ва „Бойківщина“ виголосить у Самборі реферат на цю тему д-р Іван Німчук в неділю 12. ц. м. Початок: год. 6. попол.

— **Відчит.** Заходом „Економічного Семинара“ при Т-ві „Торговельник“ відбудеться в неділю 12. ц. м. в год. 10. в столовій Акад. Дому виклад д-ра Карла Коберського п. н. „Значіння Соборної України у світовому господарстві“. Вступ вільний.

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: „СОЛОДКА ТІТОЧКА“, комедія на 3 дії *П. Ґаво.*

Типова париська комедія збудована так добре, як акторки, що грають у ній: невпинно приготовані на те, що автор скаже їм роздягатись. Але неморального не дється тут нічого. Із двох приятелів, вражливих на красу жіноцтва, один саме хоче вступити на чеснотливий шлях подружжа, а другий дістає до свого парубоцького мешкання стару тіточку як гостя. Хлопці та дівчата ратуються як можуть: брешуть одно перед одним і перед усіма іншими на всі заставки. З цього росте копиця веселих непорозумінь і публика має справді нагоду до щиросердечного сміху.

Ситуації, типи і дотепи, хоч і неnові, але не нудять ні на хвилину. Публика і самі артисти дуже вдоволені.

м. р.

Дописи.

ТЕРНОПІЛЬ.

Вечір у честь Лисенка. Для вшанування памяти мистця української музики Миколи Лисенка уладили 5. березня ц. р. „Тернопільський Боян“ і Філія Муз. Т-ва ім. Лисенка вокально-музичний вечір, який за дбайливу підготовку і виконання заслуговує на повне признання. Замісць святочної промови п. Сіяка, котрий напередодні вечора поважно занедужав, відчитала п-і Анна Цегельська реферат про творчість і значіння М. Лисенка. Відома піяністка п-і Ірена Любчак-Крихова виконала фортепянове сольо „Ноктюрн“ справді по мистецьки. Сольоспіви п-і Марії Гіряткової („Садок вишневий“ та „Ой одна я“) захопили авдиторію вповні. Хори „Терн. Бояна“ під вправною рукою п. В. Березовського виконали дуже вдатно і з повним зрозумінням милозвучні Лисенкові твори. Вперта і послідовна праця дає щораз

країці висліди. Організатор і диригент орхестри п. Юрій Крих виказав тут свій хист, бо хоч ця орхестра зложена недавно з елевів муз. школи, то виступ її був у-повні вдоволяючий та віщує гарний поступ під такою вправною батутою. — Замітна на цьому вечорі була повна гармонія між естрадою й авдиторією. Добра підготовка свята, точність і видимий пієтизм до патрона нашої музики у виступаючих на концертовій естраді з одної і святочний та культурний вигляд авдиторії по формах і настрою з другої сторони були доказом зрозуміння серед нашого громадянства великої ваги культурної праці Лисенка та його духових дітей.

СТРИЙ.

„Сотниківна“ Лепкого на сцені. „Сотниківна“ Богдана Лепкого у сценічній переробці О. Скалозуба найшлася в минулу неділю на сцені театру ім. Старицького у Стрию. Цю песу вибрано з нагоди ювилею Лепкого, не зважаючи на значні трудноші, які у виконанні на сцені є доволі тяжкі. Передовсім розміщення тексту повісти в 5 образах не є справою легкою, бо важко заступити повістеві монольоги відповідною акцією на сцені. Тому вистава була в дійсности оповіданням про те, що щось десь діється на світі. Зовсім так, як у повісти. Аби побороти, або хочби зменшити ці трудноші, повинна була режисерія постаратися передовсім про таку обстанову, щоби вона не разила глядачів. Тимчасом — як наперекір — вражали куліси, які при отвертій сцені пересувалися зовсім самостійно з місця на місце. Неприємні враження викликували також і інші „дрібниці“. До них належали: криво на стіні розвішені килими; двері, які самочинно в усіх відслонах отвиралися нарозтіж; сценічний персонал, що безнастанно заглядав зпоза куліс на салю; крісла і фотелі з гнутого фабричного дерева. Незрозуміле було якесь безплянове й невміле засвічування і гашення лямпок та рефлекторів підчас акції на видні. Реквізитор зовсім невідповідно позавішував на стіні якісь німецькі чи польські образи, прикрашені українськими рушниками. Московський боярин, як на глум, вдягнув на голову велику футряну „мазепинку“. Антракти осягнули рекорд довготи. По дочисленні до тих більш як 45-минутового спізнення публика перебула більшу частину часу на відпочинку. У грі аматорів слідно було поступ щодо памятевого опанування роль. Доказом цього були рецитації декотрих аматорок (ів), виконані з бравуровою скорістю, так, що мало хто їх розумів. Назагал ціла вистава випала надто вже по аматорськи. Головно тому, що поважні ролі роздано оперетковим гумористам. Декотрі з аматорів намагалися, що правда, дійсно доброю грою рятувати ситуацію, одначе їх зусилля помогли небагато. У песу вставлено також танок з шаблями, що загально подобався. Публика заохочена рекламою дописала досить добре, так, що імпреза не принесла на щастя недобору. б. н.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ у літнім півроці 1933 р. Український відділ друкарні Поленського в Празі Стор. 24. форм. 8°.

Д-р Осип Філяс: СУСПІЛЬНА ОПІКА В НАШИХ УМОВИНАХ. Львів, 1933. Накладом Українського Гігієнічного Т-ва у Львові. Відбитка з фейлетонів щоденника „Діло“. Стор. 46. Форм. 16°.

Д. В. Терен і К. Пушкар: 500 ЛІТ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ. Історія українського народу, І. частина. Видавництво „Самоосвіта“. Відділ історично-суспільних наук ч. 39. Яворів — лютий 1933. Стор. 48. Форм. 16°.

Artur Prędski. BEŁTOWSKI ZREDUKOWANY. Powieść. Polski Instytut Wydawniczy „Sfinks“, Warszawa, 1932.

Lauro Mainardi: TARAS SCEVCENKO IL BARDO DELL' UCRAINA. „Noi e L'Ucraina“. Via Famagosta 45, Roma.

У книжечці поміщена статейка про Шевченка і переклади кількох його віршів на італійську мову.

ЖУРНАЛИ.

РІДНА ШКОЛА, ч. 5. з 1. березня 1933. Зміст: М. Струтинський: Культ Шевченка. — І. Чумак: Торгівля душею. Докінчення. (Фейлетон). — Що конфіскують у Чорткові? — А.: Лекція рівноправности. (З історії Подільського Музею Р. Ш. в Тернополі). — М. Ліминицький: Галицька молодь 60-их років XIX в. і Шевченко. — Степан Конрад: Серед чужих. (З помічень заточенця).— П.: Виїмкове рідношкільне свято в Станиславові. Княжий дар п-і А. Яконович Рідній Школі. — Д. Г.: Свято Богдана Лепкого в Кракові. — О. Я.: Збараський інспектор урядує. — Д-р Василь Левицький: Навчання рідної мови на основі нових дослідів. — З життя Рідної Школи (Дитячі садки; Організація відділів Р. Ш.; Членство Р. Ш.; Реєстрація Старшин Кружків Р. Ш.; Сотиковий фонд; Чеки Р. Ш.; Рік праці Повітового Кружка Р. Ш. в Коломиї; Оживлення Добромильщини). — Правна Порада (Як боротися зі зловживаннями підчас шкільного плебісциту). — Бібліографія. (Рецензії на книжку Л. Ясінчука („Для рідного краю, відгомін ювилейних свят в Америці у честь Р. Ш.“) — І. Герасимовича та книжку інж. В. Храпливого („Про хліборобський вишкіл сільської молоді“) — І. Л. — Ріжні вісти. (Нові Кружки Р. Ш.; Укр. студентство на протиалькогольному фронті; „Т-во Школи Людовей“; Діточі свята в Японії). — Ілюстрації: Д-р Корнило Сушкевич, о. Данило Танячкевич, п-і Альбіна Яконович, Богдан Лепкий серед рідношкільної дітвори в Кракові, Бюст Мазепи роботи арт.-різьбаря С. Литвиненка. — Півмісячник „Рідна Школа“ коштує 1 зол. місячно. Адреса: Львів, Ринок 10.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник ч. 3. за березень. Зміст: На окраю днів (актуальні замітки). Ш. Жід: Кооперація і ліберальна економічна школа. Мартюк І.: Огляд світової торговлі яйцями за 1932 р. Томашевський Е.: Кілька уваг у справі розбудови кооп. птахомясарського промислу в Галичині. Іванис І.: Джерела енергії в УСРР. Вибір з творів кооперативних письменників. Господарська хроніка. Огляд преси. Додаток: В. Левинський: Поляки під Прусією.

ЖІНОЧА ДОЛЯ. Рік IX., ч. 5. з 1. березня.

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр 8.75—8.87 при більших оборотах.

У міжбанкових трансакціях платили за: Париж 35.10—35.18, Льондон 30.85—31.25, Данціґ 173.97, Голяндія 357.83, Прага 26.39, Швайцарія 172.27, Берлін 210.75.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 9. III.: ор. масло дес. 3.30, молоко 15—17, сметана 90, яйця 3.—. — Тенд. на масло сильна, на молоко удержана, на яйця знижкова.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 10. III. год. 7.30 веч. „Дон Карльос“.

Субота, 11. III. год. 7.30 веч. Святочна вистава для вшанування італійського поета Марінеттія 1) „Завтра“ Конрада Коженьовського, 2) „Бранці“ Марінеттія.

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 10. III. год. 7.30 веч. Попис руханкового Т-ва „Сокіл-Батько“.

Субота, 11. III. год. 7.30 веч. „Золота тета“ (Абон. 8)

Концертове Бюро Тірка:

Пятниця, 10. березня: Хор Ерівна з участю Бендера.

Кіна.

АДРІЯ: „Упавша жінка“, „Її хлопчик“.
АПОЛЬО: „Я в день, а ти в ночі“ (Катря Нодь).
АТЛЯНТІК: „Жінка з Монте Карльо“ (Ліль Даговер).
КАСІНО: „Син Індії“ (Рамон Новаро).
КОЛІСЕЙ: „Він і його слуга“, ревія „Весела осміхка прощає вас“.
КОПЕРНИК: „У тіні хреста“ (Неровів цирк).
МАРУСЕНЬКА: „У тіні хреста“ (Неровів цирк).
МІРАЖ: „На приказ Ліліянки“.
ОАЗА: „Любка з Таїті“.
ПАЛЯС: „Мадярська кров“.
ПАН: „Рай підростків“ і ревія.
ПАСАЖ: „Король степу“, „Люди на стійці“.
ПРОМІНЬ: „Безіменні герої“.
СТИЛЕВЕ: „Жінка шпіон“ і ревія.
УТІХА: „Тайна корабельної каюти“ й ревія.
ХИМЕРА: „Вікторія та її гузар“ (Ів. Петрович).

Закордонне радіо.

Пятниця, 10. березня 1933.

Кеніґсберг (217,1) 20.10 Хор, **Міляно** (331,4) 21.00 Симф. концерт, **Штрасбурґ** (345,2) 21.00 „Фортуніо“ муз. комедія Месажера, **Ляйпціґ** (389,6) 19.35, 21.30 Концерт. **Білгород** (429,7) 21.00 Пісні, **Лянгенберґ** (472,4) 20.00 Музика, **Прага** (488,6) 17.05 Концерт, 19.30 Пісні, **Будапешт** (550,5) 19.30 Опера, **Харків** (937,5) 9.00 Пісні, 13.50 Українська музика, 15.10 Оп. музика, 18.10 Концерт, 19.00 Концерт із театру „Березіль“, **Москва** (1000) 17.25 „Сплача царівна“ оп. Чайковського (Д. 720 м.).

Субота, 11. березня 1933.

Братислава (279,3) 19.30 „Пташник із Тиролю“ оп. Целера, **Штрасбурґ** (345.2) 22.15 „Іль е шарман“ звуковик, **Штутґарт** (360,6) 19.40 Вояцькі пісні, 20.30 Оп. музика, **Ляйпціґ** (389,6) 20.00 Вес. вечір, **Букарешт** (394,2) 20.00 Спів, **Берлін** (419) 16.50 „Норимберські співці“ оп. Вагнера, **Білгород** (429,7) 19.00 Пісні, **Прага** (488,6) 7.15 Музика та спів, **Брюселя** (509,3) 19.30 Фортепян, 21.00 „Лі фее де жардіні“ оп. Дераша, **Відень** (518,1) 11.30 Капеля, 19.40 Спів, 20.15 „Ді толле Тересе“ оп. Реміша, **Мінхен** (532,9) 21.00 „Моцарт і Салієрі“ Пушкіна-Рімського-Корсакова, **Любляна** (575) 20.00 Опера, **Харків** (937,5) 9.00, 10.00 13.50, 15.10, 19.00, 21.30 Концерт, 10.30 Рецитації, спів, 18.10 Радіоінсценізація, **Москва** (1000) 17.25 „Борис Годунов“ оп. Мусорґського (Досв. 720 м.).

Львівське радіо.

Пятниця, 10. березня 1933.

12.10, 15.35, 16.15, 18.40, 22.50 Грамофон, 15.25 Збіжева біржа, 16.00 Діяльоги про книжку, 16.20 Для матуристів: „Міста в середньовічних часах“, 16.40 „Кор. Ядвига“, 17.00 Орхестра, 18.00 Для матуристів: „Красінський“, 18.25 Колискові пісні, Кобелюшова (сопр.), 19.30 „Краса техніки й надходячі тіни“, 20.00 Муз. балачка, 20.15 Симф. концерт, Фейл. „Кохання зі Сходу до Заходу“, 22.40 Спорт, 22.55 Комунікати.

Субота, 11. березня 1933.

11.40 Огляд преси, 12.10, 16.00 Грамофон, 13.10 Метерольоґ. комунікат, 13.15 Шк. поранок, 15.15 Господарський комунікат, 15.35 „Хлопці з пл. Зброї“ Мольнара, 16.20 Для матуристів: „Велика схизма та собори“, 16.40 Податкові пільги для нових будинків, 17.00 Авдиція для хорих, Орхестра, 17.30, 18.25 Концерт, 17.40 Відчит, 18.00 Для матуристів: „Купріян Норвід“ 18.55 Забуті приповідки, 19.10 Всячина, 19.30 На овиді, 20.00 Легкий концерт, 22.05 Шопенові твори, 22.40 „Словацькі замки в казках і переказах“, 23.00 Танкова музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10. Видає Видавнича Спілка „Діло“.